

Könyvtári mintakatalógus tömegkönyvtárak számára

»A könyvtári mintakatalógus segéd-eszköz. Útmutatást ad a könyvtárosoknak könyvvállományuk kiegészítéséhez és felhívja figyelmüket a leggyakrabban keresett és a legfontosabb művekre. Ez volt alapvető célkitűzésünk, amelyet ebben, a felszabadulás óta első mintakatalógusban igyekeztünk megvalósítani.« Ezek a szavak vezetik be a Művelt Nép kiadásában most megjelent, nagyjelentőségű új könyvtári kiadványt. Tegyük mindjárt hozzá, hogy ennél sokkal többet várunk és íkapunk is a mintakatalógustól. Hogy csak a legfontosabbakat említsük: a könyvanyagot a Tropovszkij-féle változtatásokkal kibővített ETO-rendszerben közli, elemző címeírásokat alkalmaz, felsorolja a legfontosabb sorozatokat, igen jól használható betűrendes szerzői és címmutatót, valamint szakmutatót ad. A szakozásban túlmege helyenként az új, bővített raktári táblázaton is, és olyan eddig mehezen elhelyezhető tárgykörökre nyújt szakszámot, mint: a kommunisták elleni perek (340.96) és politikai bűncselekmények (343.3). Mindez óriási segítségem nyújt a tömegkönyvtárak számára, éppen a mostanában megindult katalógusszerkesztési munkájukban.

Sajnos, a szerkesztők nem ragaszkodtak mindenben következetesen saját elveikhez. A tömegkönyvtárak első teljesen kiépített katalógusa a szakkatalógus, ennek megszerkesztésében azonban cserbenhagyja őket az új mű. A szépirodalomnál szakszámokat egyáltalán nem közöl, a nemzetek szerinti csoportosítás sorrendje pedig eltér az ETO-étól. Külön sorolja fel az ifjúsági műveket, de itt a külföldi szerzők könyveit már ömlesztve közli, és nem jelöli az írók nemzetiségét sem. Mint kölcsönző könyvtárosok, helytelennek tartjuk a 92 szak olyan arányú beolvasztását, hogy az életrajzok kizárólag a megfelelő szaknál szerepeljenek, de ott sem jelzi a mű ilyen jellegüket. A közönség igen kedveli az életrajzokat, és pl. Varga Katalin történetét is ott fogja keresni, nem a történelemben és még kevésbé a bányászatban.

Az ideológiai művek szakozása igen részletes és jó. A többi szakoknál azonban számuk mindinkább csökken, a művészeti könyvek pl. szinte kivétel nélkül már csak egyetlen szakszámmal szerepelnek. A címeírásnál igen hiányoljuk az ár mellőzését, ennek közlése a főfeladatot, a könyvbeszerzést igen megkönynyította volna.

Szándékosan időztünk részletesebben a könyv katalógusként felhasználásánál, mert azt hisszük, a tömegkönyvtárosok

inkább ezért fogják a művet beszerezni és forgatni, mint könyvtárak összeállításához vagy bővítéséhez. Meg kell mondanunk, a Mintakatalógust bizonyos csatlódással tettük le. Könyvkiadásunk 1954-ben ráta le kezdeti egyoldalúságát, és nem véletlen, hogy tömegkönyvtáraink forgalma is innen kezdve szökött fel. Viszont könyvünk éppen eddig az időpontig (illetőleg részben eddig sem) közli a magyar könyvanyagot. A túlságosan elhúzódtott gyűjtő munka azt eredményezte, hogy ez a nagy gonddal és alaposággal elkészített mű már megjelenése napján pótkötetet tenne szükségessé, amely éppen az új könyvtárak kiépítéséhez legszükségesebb munkákat tartalmazná. A késés eredménye azután a felsorolt 2389 mű rossz százalékos megoszlása (47 százalék szépirodalom, 53 százalék ismeretterjesztő irodalom). De messze vagyunk a tömegkönyvtáraknál megkövetelt 70-30 százalékos megoszlástól, — még akkor is, ha a különböző típusú könyvtárak más-más irányú szakkönyvigényét is figyelembe vesszük!

Nem osztjuk teljesen a szerkesztő bizottságnak azt az álláspontját, hogy 1945 előtt megjelent művekből csak egynéhányat vett fel a mintakatalógusba. A legfontosabb, felszabadulás után megjelent és itt közölt szépirodalmi művek éppen úgy teljesen kifogytak és csak antikváriumban kaphatók esetenként, mint klasszikusaink régi kiadásai.

Vannak a Mintakatalógus összeállításának olyan hiányosságai, amelyekről a szerkesztők nem, csupán könyvkiadásunk tehet. Hogy az orvosi művek között nincs egyetlen szív-, rák- és nemibetegségről szóló mű, hogy a négy vasúti tárgyi műszaki könyvből kettő a földalatti vasútról szól, hogy zenei irodalmunkban és a földrajzi könyveknél siralmas a választék, hogy Tompa Mihály és Babits egyáltalán nem szerepelnek a katalógusban, ez nem a szerkesztőség büne. Egyszeri átlapozás után is találunk azonban néhány olyan kiválasztást és beosztást, amellyel nem érthetünk egyet. Sallai István: »A könyvtári munka« c. alapvető könyve csak a tartalomjegyzék utáni függelékben szerepel. A Győző Andor kiadásában megjelent lexikonok közül megtalálható az irodalmi és művészeti, viszont hiányzik a technikai, színházi és főleg a zenei lexikon. A 371. szakszámmal (szerintünk feleslegesen) közzéteszi Bragvisz középiszkolai tanítási módszertanát, a tékép és a földgömb használatát, ugyanekkor elhagyja pl. Golubkov Az irodalomtanítás módszertana c. jelentős művét, amely már csak

saját szakszámánál szerepel. Magyar-francia szótár nincs a katalógusban (miért hiányzik a Sauvageot-féle?). A magyar helyesírás szabályainak 1950-es kiadását közli, amely már teljesen elavult és használhatatlan. Miután minden szakszámhoz igyekeztek művet is keresni, így kerülhetett be a Magyar Szabadságharcos Szövetség 1951. évi tájékoztatója a politikai nevei-öcsoportok munkájához. Balassi művei Eckhardt-féle teljes kiadásának már megjelent I. kötetét nem közli. Juhász Gyula—Tóth Árpád válogatott műveit csak Juhász Gyulánál találjuk meg. A Vikár-féle Kalevala fordításnak csak szemelvényes kiadása szerepel. Kimaradt a katalógusból a két legnépszerűbb magyar gyermekkönyv: Móricz Zsigmond Iciripici-rije és Fazekas—Róna Emy Öreg néne

őzikéje, pedig mindkettő már 1952-ben megjelent, és azóta több új kiadásuk is forgalomban van. Végül még egyet. Népkönyvtárosainknak már eddig is komoly gondot okozott a szovjet szerzők neveinek többféle átírása. Sajnos, a Mintakatalógus sem segíti ki őket zavarukból, a Gyeniszev—Gyeniszjev—Deniszev átírások kavargása továbbra is kísérteni fogja őket rossz álmaikban.

Hangsúlyoznunk kell, hogy a kétségtelen hiányosságok mellett is nagyon komoly szolgálatot tesz a Mintakatalógus főként könyvtárosaink katalógusszerkesztési munkájában. A 2000-es példány számot bírálatunk fenntartása mellett is nagyon kevésnek tartjuk.

KORDOS LÁSZLO

a miskolci Megyei Könyvtár munkatársa

(Szerkesztőségünk a mintakatalógus ügyét rendkívül fontosnak tartja, ezért Kordos László bírálatához — mellyel nagyjából-egészéből egyetért — kiegészítésképp a következőket fűzi hozzá:

Egy mintakatalógusnak — bár az csak a megjelent művekre épülhet — nem az feladata, hogy egy viszonylag rövid időszak könyvkiadását tükrözze, hanem, hogy magába foglalja azt a néhányezer legfontosabb művet, amely keresztmetszetben, de teljes áttekintést ad a magyar- és világirodalomról. A mintakatalógus nem rögzítheti a jelen állapotot, előre kell mutatnia; elérendő célt — ha minimálisat is — kell tűznie tömegkönyvtáraink elé: »Ez az az állomány, amelyre törekednetek kell!« Ezért lett volna helyes, ha a mintakatalógus azokat a műveket, amelyek a felszabadulás után még nem jelentek meg, régebbi kiadásuk alapján felvette volna, esetleg megjegyezve, hogy sok közülük jelenleg nehezen vagy egyáltalában nem szerezhető be, de remélhetőleg a közeljövőben új kiadásban megjelenik. Ez különösen helyes és időszerű lett volna ma, amikor könyvkiadásunk az elmúlt évben részben már pótolta és az elkövetkezendő esztendőekben minden bizonnyal pótolni fogja eddigi mulasztását. A mintakatalógus ezzel az eljárással kikériült volna könyvkiadásunk uszlyából és bizonyos mértékig annak irányítójává vált volna.

A mintakatalógus ügyét szerkesztőségünk ezzel még nem tekinti lezártnak. A szerk.)

KÖNYVTÁRTECHNIKAI SZAKKÖNYVEK:

- Könyvtári raktározási táblázatok.** (Szerk. Sallai István.) 2. kiad. fve. 3.— Ft
Mintakatalógus. Összeáll. az Országos Széchényi Könyvtár
 Bibliográfiai Osztálya. Bp. 1954, Művelt Nép. kv. 48.— Ft.
Tömegkönyvtárak kezelési szabályzata. Összeáll. az Országos
 Széchényi Könyvtár Módszertani Osztálya. Bp. 1954, Mű-
 velt Nép , fve. 3.— Ft

Kaphatók és megrendelhetők:

a KÖNYVTÁROSOK BOLTJÁBAN

Budapest, VI., Sztálin út 16. (Tel.: 120—380, 113—043.)